

Mogelijk meer stroomstootwapens in de zorg | Reactie LOC: ‘Onmenselijk’

Geplaatst op 24 januari 2022

Update: Op basis van onze aandacht hiervoor zijn er Kamervragen gesteld en die zijn door de verantwoordelijke ministers beantwoord. [Lees hier onze reactie daarop.](#)

Met een stroomstootwapen, dat eruit ziet als een pistool, kun je iemand van dichtbij en op afstand een elektrische schok toedienen. Daardoor trekken de spieren samen. Iemand kan zich tijdelijk niet meer bewegen en heeft pijn. LOC vindt het afgrijselijk dat een dergelijk wapen ingezet zou mogen worden voor kwetsbare mensen die zorg nodig hebben. LOC eist dan ook dat er een verbod komt op het gebruik daarvan in de ggz.

Dat schreven we in 2020; de eis staat nog steeds. LOC blijft dit aankaarten, ook bij de politiek. De politie is deze maand [begonnen](#) met het trainen van 17.000 agenten die het stroomstootwapen kunnen gaan gebruiken.

Dit is een uitwerking van het besluit van de ministerraad op voorstel van toenmalig minister Grappenhuis van Justitie en Veiligheid, van 15 november 2019 ([bron](#)). Halverwege 2020 hadden in elk geval 320 politie-agenten het wapen al in gebruik maar dat worden er nu schrikbarend veel meer.

Hellend vlak

Vanuit haar visie ‘Waardevolle zorg’ pleit LOC al jaren voor een radicale omwenteling van het zorgsysteem, waaronder de ggz (voor een uitgebreidere uiteenzetting: www.loc.nl/waardevollezorg en voor de vernieuwingsbeweging Radicale vernieuwing langdurige ggz [kijk hier](#)). We willen zorg waar de noden van mensen serieus genomen worden. Het is aan hulpverleners om te proberen – juist ook in situaties van ernstig lijden – een menswaardige relatie aan te gaan met de ander. Het gebruik van een agressief wapen ondermijnt die menswaardigheid in de zorg. We bevinden ons daarmee op een hellend vlak en daarmee een ernstige verslechtering van zorg.

Radicale verbetering nodig

Hulpverleners achten zich in bepaalde situaties misschien niet in staat om zorg te geven, bijvoorbeeld als zij zich geen raad weten met het excessief gedrag van een ander. Dat betekent echter niet dat we dan uit onmacht moeten grijpen naar een wapen. Daarmee wordt het lijden van mensen immers alleen maar vergroot. Het betekent wel dat we weer een duidelijk signaal hebben gekregen dat er op verschillende fronten aan radicale verbetering moet worden gewerkt, zoals:

- de opleiding, ondersteuning en begeleiding van hulpverleners (waaronder ook doorgaand meekijken/meettrainen in ggz-organisaties die op dit gebied al veel doen; op locaties mensen beschikbaar stellen, die specifiek getraind zijn in omgaan met deze situaties en aan wie je hulp kunt vragen);
- overall moet men leren toepassen wat ggz-organisaties doen, die wel weten om te gaan met onhoudbaar gedrag van mensen, zonder dat zij dit soort gewelddadige middelen inzetten;
- samenlevingsbreed veel meer preventieve aandacht voor mensen die psychisch in de knel raken, zodat escalatie van gedrag wordt voorkomen (daaronder valt ook: minder pillen voorschrijven en meer therapie geven).

Steeds mensonterender

LOC stelt in haar visie op '[Waardevolle zorg](#)' onder meer dat menswaardigheid niet voorop staat bij de manier waarop de politiek naar de zorg kijkt. Dat zien we aan het feit dat de zorg continu wordt bestempeld als een kostenpost en mensen die zorg nodig hebben dus ook. En voor wie alleen zo naar de zorg wil kijken, kan de inzet van een mensonterend middel als een stroomstootwapen logisch lijken. Het is zo gezien immers een snelle en dus goedkope manier om iemand rustig te krijgen.

Om precies diezelfde reden is er in de ggz gaandeweg steeds meer gegrepen naar het voorschrijven van pillen in plaats van het geven van een behandeling, die tijd en aandacht vergt. Als het uitgangspunt steeds 'efficiëntie' moet zijn, dan worden de middelen die wij in denken te kunnen zetten kennelijk ook steeds mensonterender. Dat is wat we met de invoering van een stroomstootwapen ook weer zien.

Want wat betekent eigenlijk het toepassen van zo'n wapen voor een mens?

Uit een rapport van de [Nationale Ombudsman](#), die klachten kreeg over het gebruik ervan binnen de ggz:

Het stroomstootwapen is een wapen in de vorm van een pistool waarmee op twee manieren een elektrische schok aan een persoon kan worden toegebracht. De eerste manier is de schietmodus. De tweede manier is de schokmodus. Bij de schietmodus vuurt het wapen twee kleine pijltjes met weerhaakjes af die met stroomdraden aan het wapen verbonden blijven. Als de pijltjes iemand raken, dan blijven de weerhaakjes hangen in de kleding of huid van het doelwit. Als dit lukt, ontstaat er een stroomkring tussen het stroomstootwapen, de pijltjes en het doelwit. Hierdoor krijgt het doelwit een elektrische schok van vijf seconden met stroompulsen. Die stroompulsen zorgen ervoor dat alle spieren een paar tellen samentrekken. Hierdoor verliest het doelwit tijdelijk de controle over zijn spieren en kan hij zich niet meer bewegen. Dit effect gaat gepaard met sterke pijnprikkels. De gebruiker kan na vijf seconden de stroom opnieuw aanzetten. Dan krijgt het doelwit opnieuw een stroomstoot via de stroomkring tussen het stroomstootwapen, de pijltjes en het doelwit. Als één of beide pijltjes niet in het doelwit blijven hangen, dan werkt het wapen niet en krijgt het doelwit geen schok.

Bij de schokmodus wordt het stroomstootwapen direct op de kleding of de huid van het doelwit gezet. De pijltjes met weerhaakjes worden niet geschoten. Dit wordt ook wel de 'stun mode' genoemd. Deze modus werkt niet verlammend en veroorzaakt alleen sterke pijnprikkels. Het stroomstootwapen is in eerste instantie niet ontworpen voor de toepassing in de schok-modus. De schokmodus van het stroomstootwapen kan ook worden gebruikt om met het wapen te dreigen. Dat kan door de stroomknop van de schokmodus in te drukken op het moment dat deze niet in contact is gebracht met een persoon. Het stroomstootwapen geeft dan een knetterend geluid en je kunt stroom zien lopen in de mond van het wapen.

Je hoeft je maar even voor te stellen hoe het moet zijn voor iemand die ernstig in de war is om deze 'behandeling' te moeten ondergaan.

Maximale ondersteuning

LOC stelt dat we ons vérré moeten houden van middelen en maatregelen als deze. Ze eist ook dat er een verbod komt op het gebruik daarvan in de ggz. En hoewel het zeker zo is dat hulpverleners zich niet altijd raad weten met excessief gedrag, het is óók zo dat zij goede, menswaardige zorg willen geven. Juist ook aan mensen die ernstig lijden. Er moet in die situaties maximale ondersteuning zijn. En hulpverleners moeten in staat worden gesteld om die hulp te geven. Via de oplossingen zoals hierboven aangegeven. Bovenstaande kader kan cliëntenraden helpen om te komen tot een advies in de eigen situatie.

Meer over de radicale vernieuwing die LOC aanjaagt in de ggz: www.rvggz.nl

Huidige zorgsysteem onhoudbaar

Dat we nu – vanuit onmacht die geen onmacht hoeft te zijn – grijpen naar de inzet van een wapen dat bedoeld is voor bedwingen van mensen met crimineel gedrag, is weer een nieuw én ernstig teken aan de wand. Het laat ons zien hoe zeer we niet alleen na te denken hebben over werkwijzen in onze zorg. Maar we moeten praktisch gezien ook ingrijpen, willen 'dwang-middelen' – zoals nu het stroomstootwapen – niet nog ergere vormen gaan aannemen. Dat kan, als we niet opletten, namelijk wel gebeuren omdat onze huidige zorgorganisaties vrijwel allemaal nog gebaseerd zijn op de 'efficiëntie-gedachte'. Vanuit die

gedachte is de mens al snel ondergeschikt aan het systeem. En dat is wat we ook nu, en in ernstige mate, weer zien gebeuren. LOC merkt bij al haar activiteiten die gericht zijn op een radicale omwenteling van het oude zorgsysteem dat de zorgsector grote moeite heeft een fundamentele omslag te maken. Een omslag naar een organisatie waar het systeem structureel dienstbaar is aan de mens. Eenzelfde belangenstrijd zien we overigens ook in het onderwijs en in grote delen van het bedrijfsleven.

Als je echt anders wilt (leren) omgaan met cliënten en gedrag dat je als onhoudbaar kenmerkt, dan moet je om te beginnen diepgaand leren kijken naar mensen. Naar wie zij zijn, wat zij belangrijk vinden en wat hun mogelijkheden zijn – ook als het lijkt alsof die er niet meer zijn. Oplossingen zoals een stroomstootwapen zijn echter de doodsteek voor een menswaardige zorg.

Achtergronden

Bij zo'n belangrijk onderwerp kan het zinnig zijn je nog verder te informeren.

- Wil je meer weten over achtergronden van de totstandkoming van deze uitzonderlijke regeling, kijk dan [deze uitzending](#) van HUMAN over de invoering ervan.
 - [Onderzoeken](#) laten volgens EenVandaag juist zien dat stroomstootwapens een averechts effect hebben.
 - [Reactie MIND](#) vlak voor de eerdere invoering.
 - [Rapport ombudsman stroomstootwapen](#).
 - Amnesty International over [de invoering](#) en [veelgestelde vragen](#).
 - Zie ook de reacties en aanvullende bronnen onder het eerdere artikel dat LOC hierover schreef onderaan [deze pagina](#).
-

Meer artikelen over de thema's met trefwoorden:

Thema's: [Vrijheid en veiligheid](#)

Trefwoorden: [belangenbehartiging](#), [politiek en beleid](#), [vernieuwing zorg en welzijn](#)